

22. Про затвердження переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 787. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>

23. Про затвердження нормативів чисельності студентів (курсантів), аспірантів (ад'юнктів), докторантів, здобувачів наукового ступеня кандидата наук, слухачів, інтернів, клінічних ординаторів на одну штатну посаду науково-педагогічного працівника у вищих навчальних закладах III і IV рівня акредитації та вищих навчальних закладах післядипломної освіти державної форми власності: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 серпня 2002 р. N 1134. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1134-2002-%D0%BF#Text>

24. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#n452>

25. Форми адміністративно-правового регулювання. ACTUAL PROBLEMS OF CORRUPTION PREVENTION AND COUNTERACTION. 2012. URL: <http://law-property.in.ua/>

26. Про затвердження Примірного положення про приймальну комісію вищого навчального закладу України: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 09.01.2013 № 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0012736-13#Text>

27. Мін'юст вимагає скасувати нечинні накази. Урядовий кур'єр від 18 червня 2010. № 110. С. 5.

28. Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів: Наказ Міністерства освіти і науки України від 07.08.2002 № 450. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0698-02#Text>

29. Рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти щодо часу звернення із попереднім повідомленням про намір акредитувати освітні програми рівня бакалавр від 14 квітня 2021 року. URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/%D0%A0%D1%96%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%9D%D0%90-%D0%B7-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D1%83-%D0%B0%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%96%CC%88-%D0%9E%D0%9F-14_04_2021.pdf

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.6.22>

СЕМЕНОВ Є.О.

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ:
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ**

**ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF THE ACTIVITIES
OF TERRITORIAL COMMUNITIES IN UKRAINE:
SOME ASPECTS OF THE DEFINITION**

Актуальність статті полягає в тому, що, зважаючи на те, що територіальні громади є первинними суб'єктами місцевого самоврядування в Україні, а також основними носіями його функцій і повноважень, правильне з'ясування змісту вищезазначеного поняття та його сутності буде слугувати гарною основою для подальшого практичного втілення процесу децентралізації влади, що відбувається нині в Укра-

© СЕМЕНОВ Є.О. – здобувач (Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

їні. У доктрині адміністративного права відсутні визначення адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад. Метою статті є визначення поняття адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад. Визначено поняття адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад в Україні, під яким розуміється виконавчо-розпорядчий вплив суб'єктів публічного адміністрування територіальних громад на суспільні відносини у сферах надання адміністративних послуг і вирішення питань місцевого значення з метою упорядкування та розвитку таких відносин задля ефективного забезпечення спроможності таких громад, а також прав, свобод і законних інтересів їх жителів в умовах децентралізації влади. З'ясовано, що суб'єктами публічного адміністрування в органах самоврядування територіальних громад є сільські, селищні та міські ради, сільські, селищні, міські голови, виконавчі органи сільських, селищних, міських рад та старости. Наголошено, що сільські, селищні та міські ради, сільські, селищні, міські голови, виконавчі органи сільських, селищних, міських рад та старости, маючи статус органів місцевого самоврядування, виконують у територіальних громадах функції публічного адміністрування із надання адміністративних послуг та здійснення виконавчо-розпорядчої діяльності. Відповідно й вищезазнані органи та їх посадові особи за своєю суттю є суб'єктами публічного адміністрування органів самоврядування територіальних громад. Зроблено висновки, що метою адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад має бути упорядкування та розвиток суспільних відносин у сферах надання адміністративних послуг і вирішення питань місцевого значення задля ефективного забезпечення спроможності таких громад, а також прав, свобод і законних інтересів їх жителів.

Ключові слова: *адміністративно-правове регулювання, територіальні громади, поняття адміністративно-правового регулювання, мета адміністративно-правового регулювання.*

The relevance of the article is that given that territorial communities are the primary subjects of local self-government in Ukraine, as well as the main bearers of its functions and powers, the correct clarification of the content of the above concept and its essence will serve as a good basis for further practical implementation of the process of decentralization of power that is taking place in Ukraine today. In the doctrine of administrative law there are no definitions of administrative and legal regulation of territorial communities. The purpose of the article is to define the concept of administrative and legal regulation of territorial communities. The concept of administrative and legal regulation of territorial communities in Ukraine is defined, which means the executive and administrative influence of public administration of territorial communities on public relations in the provision of administrative services and local issues, in order to regulate and develop such relations to effectively ensure the capacity of such communities, as well as the rights, freedoms and legitimate interests of their inhabitants in the context of decentralization of power. It was found that the subjects of public administration in the self-governing bodies of territorial communities are village, settlement and city councils, village, settlement, city mayors, executive bodies of village, settlement, city councils and elders. It is emphasized that village, settlement and city councils, village, settlement, city mayors, executive bodies of village, settlement, city councils and elders, having the status of local self-government bodies, perform public administration functions in territorial communities to provide administrative services and executive activities. Accordingly, the above-mentioned bodies and their officials are, in essence, subjects of public administration of self-government bodies of territorial communities. It is concluded that the purpose of administrative and legal regulation of territorial communities should be to regulate and develop public relations in the provision of administrative services and address local issues to effectively ensure the capacity of such communities and the rights, freedoms and legitimate interests of their inhabitants.

Key words: *administrative and legal regulation, territorial communities, the concept of administrative and legal regulation, the purpose of administrative and legal regulation.*

Постановка проблеми. Розроблення дієвого та ефективного механізму адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад в Україні потребує першочергового визначення самого поняття адміністративно-правового регулювання зазначеного виду діяльності, оскільки «немає такої сфери державного або суспільного життя, якої б не зачіпали питання адміністративно-правового регулювання» [1, с. 193]. Не оминає стороною таке регулювання і діяльності органів публічного адміністрування територіальних громад.

Тому визначення такого поняття, закладення необхідного наукового підґрунтя дає змогу для вдосконалення процесу нормотворчості та правозастосування у сфері управління діяльністю територіальних громад. Крім того, вироблення у майбутньому чіткої дефініції буде мати не тільки теоретичне, а й велике практичне значення [2, с. 121]. Зважаючи на те, що територіальні громади є первинними суб'єктами місцевого самоврядування в Україні, а також основними носіями його функцій і повноважень, правильне з'ясування змісту вищезазначеного поняття та його сутності буде слугувати гарною основою для подальшого практичного втілення процесу децентралізації влади, що відбувається нині в Україні.

У доктрині адміністративного права відсутні визначення адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад.

Метою статті є визначення поняття адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідженню проблем визначення адміністративно-правового регулювання в окремих галузях суспільних відносин приділяли свою увагу такі вчені, як: Т.Л. Антонова, К.В. Барсуков, Ю.А. Будник, А.П. Гетьман, І.А. Городецька, В.А. Головка, Ю.С. Кіцул, В.А. Лазаренко, Д.В. Мамчур, А.В. Матвійчук, О.І. Разводовський, В.В. Шеховцов, В.Д. Черній та інші. І щоб правильно визначити розглядане нами поняття, слід звернутися до деяких думок цих науковців.

Так, А.В. Матвійчук сформулював тезу, що правове регулювання є складним і водночас одним із найважливіших понять у правовій дійсності. А адміністративно-правове регулювання виступає як видове поняття стосовно правового регулювання [2, с. 122]. Адміністративно-правове регулювання є юридичним засобом формалізації та реалізації державної політики. Це потужний інструмент впливу на суспільні відносини, за допомогою якого політика держави набуває чітких обрисів і послідовно втілюється у життя. Цей інструмент має визначені функції, зумовлені як загальною роллю права в державно-політичному житті, так і конкретними цілями державної політики. Відповідні функції детерміновані політикою держави, реалізуються в її контексті, скекуються на її здійснення, але водночас мають утилітарний характер щодо неї [3].

Як справедливо зазначає А. Матвійчук, у юридичній науці немає єдиного та усталеного підходу до визначення адміністративно-правового регулювання. Існує велика кількість пропонуваніх дефініцій, які досить істотно відрізняються одна від одної. Водночас учений робить висновок, що є низка ознак, на які звертається загальною увагою, тому вони можуть слугувати характерними ознаками адміністративно-правового регулювання» [2, с. 123].

Такі спільні ознаки спробувала визначити І.А. Городецька, використавши логіко-семантичний аналіз і узагальнення наукових позицій щодо визначення розгляданого питання. Так, на думку вченої, ознаками, що характеризують адміністративно-правове регулювання, є такі: 1) це поняття може визначатися як вплив (правовий, владний) на суспільні відносини, тобто дія (функціонування) прав; 2) здійснюється за допомогою комплексу засобів; 3) передбачає певну мету (досягнення цілей) [4, с. 61]. Проте вищезазначені ознаки, на нашу думку, можна віднести до характеристики регулювання у будь-якій галузі права, а не лише адміністративного, тобто вони є загальними ознаками поняття «правове регулювання».

Ми згодні з А.О. Сидоренко, що головна функція адміністративно-правового регулювання – організуючий вплив на суспільні відносини з метою реалізації державно-політичних цілей [3]. Тобто характеризувати розглядане нами явище слід саме за допомогою поняття «вплив».

Отже, важливим елементом для розуміння сутності й поняття адміністративно-правового регулювання є характер впливу на суспільні відносини, а саме виконавчо-розпорядчий аспект діяльності як органів державної влади, так і органів місцевого самоврядування.

Так, виконавча діяльність є одним із основних призначень державного та муніципального управління. Органи, які здійснюють державне та муніципальне управління, є насамперед виконавчими структурами [5, с. 11]. Наприклад, виконавчі комітети сільських, селищних та міських рад.

Розпорядча діяльність органів державного управління «виявляється, по-перше, у прийнятті загальнообов'язкових приписів (які закріплюються в указах, постановах, положеннях,

розпорядженнях, інструкціях тощо); по-друге, в організації виконання зазначених приписів і, по-третє, у здійсненні контролю за цим процесом» [5, с. 11]. Такі приписи за своєю суттю є нормативними актами, а «видання нормативних актів – це правотворчий підзаконний напрям діяльності публічної адміністрації, що передбачає розпорядчу діяльність через ухвалення правил загального характеру, які породжують юридичні наслідки стосовно конкретизації та деталізації законів до стадії їх правозастосування» [6, с. 168]. Такі самі тези можна сказати і про розпорядчу діяльність в органах місцевого самоврядування, правом здійснення якої насамперед наділені представницькі органи.

Необхідним елементом визначення розгляданого поняття має стати також вказівка на сферу суспільних відносин, в якій відбувається адміністративно-правове регулювання. Такою сферою, на нашу думку, є публічне адміністрування.

В «Енциклопедичному словнику з державного управління» публічне адміністрування визначене як теорія та практика державного управління, яка характеризується реалізацією адміністративних процедур шляхом публічної діяльності, застосування інструментів демократичного врядування, упорядкування суспільної діяльності та надання адміністративних послуг як засобу реалізації прав та свобод громадян [7, с. 605].

Важливість використання саме поняття «публічне адміністрування» у розумінні сутності адміністративно-правового регулювання полягає у тому, що останніми роками це поняття набуло широкого значення та передбачає надання адміністративних послуг європейського рівня шляхом упровадження в практику діяльності принципів демократичного управління [8, с. 5]. Таким чином, «публічне адміністрування як відображення європейської адміністративно-правової концепції public administration є діяльністю суб'єктів публічної адміністрації (та суб'єктів, яким делеговані відповідні повноваження) щодо надання приватним особам адміністративних послуг, а також здійснення публічного управління» [9, с. 91]. Причому публічне адміністрування за своїм змістом полягає у здійсненні виконавчо-розпорядчої діяльності [6, с. 443]. Отже, в умовах децентралізації влади, що нині відбувається в Україні, коли держава делегує значну частину управлінських повноважень органам місцевого самоврядування, сфера публічного адміністрування, на нашу думку, розповсюджується не тільки на діяльність органів державної влади, але й на органи місцевого самоврядування.

Потребу використання саме поняття «публічне адміністрування» для характеристики управлінських процесів в органах місцевого самоврядування визнають нині і вітчизняні вчені. Наприклад, автори підручника «Адміністративне право України. Повний курс» відносять суб'єктів місцевого самоврядування до суб'єктів публічної адміністрації» [7, с. 16]. Отже, нині є всі підстави стверджувати, що публічне адміністрування здійснюється в органах місцевого самоврядування, тобто й у територіальних громадах як їх невід'ємній складовій частині.

Таким чином, адміністративно-правове регулювання можна визначити як виконавчо-розпорядчий вплив органів державної влади й органів місцевого самоврядування та їх уповноважених осіб на суспільні відносини у сфері публічного адміністрування з метою їх упорядкування, забезпечення стабільності та охорони задля забезпечення прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, а також державних інтересів.

Що стосується поняття адміністративно-правового регулювання функціонування системи органів місцевого самоврядування, то В.Д. Черній визначає його як цілеспрямовану діяльність суб'єктів публічного адміністрування, що своїми правовими актами упорядковують суспільні відносини у цій системі у частині удосконалення її структури та роботи усіх її елементів, у тому числі в межах проведення муніципальної реформи як складової частини адміністративної реформи [10, с. 122].

З'ясуємо спочатку, хто входить до такого кола суб'єктів. Так, «органи місцевого самоврядування – це створені територіальними громадами (жителями села, об'єднаннями жителів кількох сіл, селищ, міст, районів, областей) суб'єкти публічної адміністрації, які самостійно вирішують питання місцевого значення в межах Конституції та законів України» [6, с. 99].

Тобто сільські, селищні та міські ради, сільські, селищні, міські голови, виконавчі органи сільських, селищних, міських рад та старости, маючи статус органів місцевого самоврядування, виконують у територіальних громадах функції публічного адміністрування із надання адміністративних послуг та здійснення виконавчо-розпорядчої діяльності. Відповідно, й вищезазвані органи та їх посадові особи за своєю суттю є суб'єктами публічного адміністрування органів самоврядування територіальних громад.

Незважаючи на конституційне закріплення територіальної громади як первинного суб'єкта місцевого самоврядування, вона внаслідок об'єктивних причин не може здійснювати перманентне і цілеспрямоване управління локальними процесами в межах адміністративно-територіальних одиниць (виняток, як уявляється, становлять форми самоорганізації населення, у межах яких вирішує свої потреби тільки частина членів територіальної громади) з метою реалізації питань місцевого значення. Підтвердженням цього є різномірневі і різноцільові (різнотелеологічні) інтереси жителів конкретних населених пунктів – членів територіальних громад, які в межах порівняно великої території (село, селище, місто) без управлінської ланки практично не піддаються координації та іншому управлінському впливу. Звідси набуває об'єктивного характеру необхідність формування представницьких органів територіальної громади, які, будучи сформовані самою громадою з числа її членів, могли б у концентрованому вигляді відбивати її інтереси з метою їх подальшого вирішення» [11, с. 278]. Тому, говорячи про адміністративно-правове регулювання діяльності територіальних громад, ми фактично говоримо про адміністративно-правове регулювання діяльності органів самоврядування таких громад.

В адміністративному праві до суб'єктів публічного адміністрування відносяться суб'єкти делегованих повноважень: громадські об'єднання в забезпеченні публічного інтересу; інші суб'єкти під час здійснення делегованих законодавством виконавчих функцій [6, с. 16]. Такими у територіальних громадах є органи самоорганізації населення (наприклад, будинкові, вуличні, квартальні, районні, селищні, мікрорайонні комітети самоорганізації населення) та громадські формування (наприклад, з охорони громадського порядку). Тобто жителі територіальних громад можуть бути учасниками процесу публічного адміністрування за допомогою таких, зокрема, інструментів, як створення та участь у органах самоорганізації населення, громадських формуваннях з охорони громадського порядку тощо.

Для визначення поняття адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад важливо також з'ясувати, у якій сфері здійснюються свої повноваження вищезазначені суб'єкти.

Так, однією із найважливіших сфер, що нині держава делегує територіальним громадам, є сфера надання адміністративних послуг. Це повною мірою відповідає змісту процесу децентралізації влади, що відбувається сьогодні в Україні.

Правильно зазначають автори підручника «Адміністративне право України. Повний курс», що «виходячи з природи та сутності місцевого самоврядування, громади мають право і, головне, реальну здатність самостійно вирішувати всі питання місцевого життя. Саме тому в рамках проведення державних реформ із децентралізації влади слід урахувати, що основним суб'єктом надання адміністративних послуг мають бути саме органи місцевого самоврядування. Це наблизить процедури надання адміністративних послуг до споживачів, що зробить їх не лише зручними, але й сприятиме більш оперативному і професійному задоволенню та виявленню потреб й очікувань споживачів, підвищить відповідальність органів влади» [6, с. 16].

Водночас поряд із наданням адміністративних послуг слід враховувати, що суб'єкти місцевого самоврядування територіальних громад призначені і для вирішення різних питань, що стосуються забезпечення життєдіяльності таких громад, у зв'язку з чим вони наділені відповідними повноваженнями з публічного адміністрування, оскільки «протягом усього свого існування територіальна громада в Україні здійснювала низку функцій, що забезпечували життєдіяльність села чи міста. Серед них найважливіші: забезпечення правопорядку на своїй території, безпека всіх членів громади та збереження рухомого й нерухомого майна, а також господарська, соціального захисту, культурно-просвітницька функції» [12]. Йдеться про так звані «питання місцевого значення», що згадуються у ст. 140 та ст. 143 Конституції України.

Загалом можна сказати, що «питання місцевого значення в основному мають неполітичний характер; вони спрямовані на створення умов для забезпечення життєво важливих побутових, соціальних, освітніх та інших потреб та законних інтересів мешканців територіальних громад» [13, с. 11]. А тому, безумовно, суспільні відносини у сфері вирішення питань місцевого значення можуть бути предметом такого впливу з боку суб'єктів публічного адміністрування територіальних громад.

Наступним елементом, що слід відобразити у розгляданому нами понятті, є мета, з якою здійснюється адміністративно-правове регулювання діяльності територіальних громад. Важливість дослідження мети будь-якої діяльності, на нашу думку, полягає у тому, що вона вказує на той кінцевий результат, задля досягнення якого і здійснюється така діяльність.

Для того, щоб правильно визначити мету розгляданого нами поняття, доцільно звернутися до думок інших учених, які визначали мету адміністративно-правового регулювання в інших сферах публічної діяльності.

Наприклад, І.А. Черниш метою адміністративно-правового регулювання торговельної діяльності вважає забезпечення прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, які займаються торговельною діяльністю, а також захисту прав споживачів, що здійснюється адміністративними методами у визначених законодавством формах [14, с. 659]. У наведеному визначенні метою є лише захист прав та законних інтересів фізичних і юридичних осіб. Не оспороюючи такої мети, водночас відзначаємо, що за допомогою чого можливо досягнути такої мети у цьому визначенні не вказується.

Відповідь на це питання можливо отримати з визначення, що наводить В.Д. Черній. Так, учений метою адміністративно-правового регулювання функціонування системи органів місцевого самоврядування вважає забезпечення в рамках чергового етапу децентралізації публічної влади подальшого структурного удосконалення цієї системи та роботи її загалом і кожного з її елементів зокрема [10, с. 123].

З двох вищенаведених визначень випливає, що можна говорити про дві обов'язкові складові частини мети адміністративно-правового регулювання: найближчу – покращення процесу публічного адміністрування відповідних суспільних відносин; кінцеву, або головну – забезпечення прав та законних інтересів певних суб'єктів суспільних відносин.

Відповідно, слід з'ясувати питання, яким узагальнюючим терміном доцільно позначити проміжну мету адміністративно-правового регулювання.

З визначень В.Д. Чернія та Л. Шапенко випливає, що таким терміном є «удосконалення».

Проте більшість учених вважають, що складовою частиною мети правового регулювання є саме упорядкування суспільних відносин. Наприклад, на думку А.М. Куліша, метою правового регулювання суспільних відносин є їх встановлення та упорядкування [15, с. 62]. А О.Ф. Скакун вважає, що метою правового регулювання є упорядкування, закріплення, охорона та розвиток суспільних відносин [16, с. 243]. С.К. Бостан та С.Д. Гусарев вважають, що правове регулювання – це вплив права на суспільні відносини, що здійснюється через використання системи засобів, які мають юридичний характер та забезпечують упорядкування суспільних відносин [17, с. 226–227]. Тобто вищенаведені думки вчених є спільними в одному: метою правового регулювання у будь-якому разі є упорядкування суспільних відносин.

Зважаючи на вищевикладене, ми вважаємо, що для характеристики найближчої мети адміністративно-правового регулювання, що стосується публічного адміністрування відповідних суспільних відносин, доцільно використовувати термін «упорядкування».

Крім того, Т.І. Тарахович вважає, що цілі правового регулювання стосуються не лише окремих суб'єктів, а й забезпечують закріплення та стимулювання розвитку суспільних відносин, створюють умови для виникнення нових суспільних відносин, запобігають виникненню суспільно шкідливих відносин [18, с. 83]. Тобто поряд з упорядкуванням суспільних відносин має відбуватися їх розвиток.

У тлумачному словнику одним із значень терміна «розвиток» є «процес, у результаті якого відбувається зміна якості чого-небудь, перехід від одного якісного стану до іншого, вищого» [19]. Зважаючи на те, що нині розглядане нами адміністративно-правове регулювання здійснюється в умовах муніципальної реформи, тобто переходу від централізованої влади у державі до її децентралізації, термін «розвиток» також має бути враховано при визначенні його найближчої мети.

Водночас досягнення кінцевої мети правового регулювання знаходить відображення в отриманні тих чи інших соціальних результатів: ступінь задоволення соціальних потреб та інтересів, формування та наявність певних соціальних станів (суспільний порядок і злагода, благополуччя, ступінь збереження та стабільного оптимального розвитку суспільства) тощо [20, с. 220]. Що стосується територіальних громад, то кінцева або головна мета адміністративно-правового регулювання їхньої діяльності має визначатися за допомогою такого результату, за якого буде задоволено соціальні потреби та інтереси переважної більшості жителів певної територіальної громади.

Такий результат можливо досягти, створивши спроможну територіальну громаду, оскільки «одним із головних завдань у процесі децентралізації було і залишається створення спроможних громад, які зможуть забезпечити сталий місцевий розвиток і надання якісних послуг» [21]. Тобто це громади, що «здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, враховуючи кадрові ресурси, фінансове забезпечення та розвиток інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці» [22]. Тому складовою частиною головної мети адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад має бути забезпечення спроможності таких громад.

Важливо також, що забезпечення спроможності територіальної громади, а також прав, свобод та законних інтересів її жителів повинно мати позитивний результат, тобто має бути

ефективним. Оскільки «термін «ефективність» у перекладі означає результат, наслідок якогось явища. В юридичній літературі більшість науковців розкривають ефективність правового регулювання через таку категорію як цілі, зазначаючи, що це ступінь практичного досягнення цілей, які мали на увазі правостановлюючі органи (законотворчі, правотворчі), приймаючи, змінюючи чи відмінюючи відповідні норми права, відтворені в тих чи інших нормативно-правових актах при мінімальних затратах на їх видання» [18, с. 83]. Відзначимо також, що «одним із необхідних критеріїв ефективності правового (адміністративно-правового) регулювання є досягнення максимальної кореляції мети (цілей) правового (адміністративно-правового) регулювання з потребами (інтересами) суб'єктів тих чи інших суспільних відносин» [4, с. 92]. Тобто досягнення максимальної мети, позитивного результату правового регулювання будь-якого виду діяльності має діставати оцінки за допомогою категорії «ефективності».

Отже, на нашу думку, метою адміністративно-правового регулювання діяльності територіальних громад має бути упорядкування та розвиток суспільних відносин у сферах надання адміністративних послуг і вирішення питань місцевого значення задля ефективного забезпечення спроможності таких громад, а також прав, свобод і законних інтересів їхніх жителів.

Крім того, ми згодні з Д.П. Зеркіним і В.Г. Ігнатовим, які вважають, що «завдання адміністративно-правового регулювання – це вираження усвідомленої необхідності реально здійснити поставлені цілі в конкретних умовах» [23, с. 54]. Тобто робиться наголос саме на важливості врахування конкретних умов, у яких здійснюється таке регулювання. А нині, як ми вище зазначали, адміністративно-правове регулювання діяльності територіальних громад здійснюється в умовах процесу децентралізації влади, що відбувається в Україні, тому такі умови також мають бути обов'язково враховані у розглядуваному нами понятті.

Висновок. Таким чином, враховуючи вищенаведені положення, адміністративно-правове регулювання діяльності територіальних громад в Україні можна визначити як виконавчо-розпорядчий вплив суб'єктів публічного адміністрування територіальних громад на суспільні відносини у сферах надання адміністративних послуг і вирішення питань місцевого значення з метою упорядкування та розвитку таких відносин задля ефективного забезпечення спроможності таких громад, а також прав, свобод і законних інтересів їх жителів в умовах децентралізації влади.

Список використаних джерел:

1. Колпаков В.К. Адміністративне право України: Підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2004. 566 с.
2. Матвійчук А. Визначення адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення регуляторної політики. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 121–124.
3. Сидоренко А.О. Адміністративно-правове регулювання донорства крові та її компонентів: дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2020. 222 с.
4. Городецька І.А. Сутність адміністративно-правового регулювання суспільних відносин у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу. *Форум права*. 2016. № 1. С. 60–66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2016_1_12.
5. Адміністративне право України (Загальна частина) : навч. посіб. / О. А. Задохайло. Х. : Право, 2016. 298 с.
6. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. В. Галуцька, О. Правоторової. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
7. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко [та ін.] ; за ред. Ю.В. Ковбасюка [та ін.]. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
8. Публічне адміністрування : навч. посіб. / О.М. Ястремська, Л.О. Мажник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 132 с.
9. Терещук В.В. Поняття, ознаки та структура суб'єктів публічного адміністрування України. *Право і суспільство*. 2020. № 1. Частина 2. С. 89–94.
10. Черній В.Д. Адміністративно-правове регулювання функціонування системи органів місцевого самоврядування в Україні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2021. 228 с.
11. Погорілко В.Ф., Баймуратов М.О., Бальцій Ю.Ю. та ін. *Муниципальное Право України: Підручник*. За ред. Баймуратова М.О. 2-ге вид. доп. К: Правова єдність, 2009. 720 с.
12. Муркович Л. Територіальна громада як суб'єкт місцевого самоврядування в Україні: теоретичні аспекти. 2010. НАДУ при Президентові України ДРІДУ URL: http://www.dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02%285%29/10mliuta.pdf
13. Кравченко В.В., Пітцик М.В. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні (основи муніципального права). Київ: Арапат-Центр, 2001. 176 с.

14. Черниш І.А. Поняття адміністративно-правового регулювання торгівельної діяльності. *Форум права*. 2009. № 3. С. 657–660.
15. Куліш А.М. Організаційно-правове забезпечення статусу працівників податкової міліції України : дис. ... канд. юр. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2003. 177 с.
16. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): підручник. 2-ге вид., перероб і доп. Х.: Еспада, 2009. 752 с.
17. Бостан С.К., Гусарєв С.Д., Пархоменко Н.М. та ін. Теорія держави і права: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2013. 320 с.
18. Тарахович Т.І. Ефективність правового регулювання. *Наукові записки. Серія «Юридичні науки»*. 2004. Т. 26. С. 82–84.
19. Розвиток: Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/s/rozvytok/>
20. Общая теории государства и права: Учебник / Под ред. В.М. Сирих. М.: Зксмо, 2008. 546 с.
21. Запущено портал спроможності громад – допоміжний інструмент для прийняття рішень. 22 квітня відбудеться презентація. Прес-центр ініціативи «Децентралізація». URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13477>
22. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: постанов Кабінету Міністрів України від 8.04.2015 р. № 214. Законодавство України: сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-p>
23. Зеркин Д.П., Игнатов В.Г. Основы теории государственного управления. Курс лекций. Ростов н/Д: Феникс, 2000. 445 с.

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.6.23>

СКРИПА Є.В.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ НА АВТОМОБІЛЬНОМУ ТРАНСПОРТІ

THE MAIN DIRECTIONS OF STATE POLICY IN THE FIELD OF ROAD SAFETY

Актуальність статті полягає в тому, що нині система законодавства у сфері забезпечення безпеки на автомобільному транспорті набула певних рис, проте окремі її положення все ще потребують уточнення. Як і раніше, необхідний пошук оптимальних форм взаємодії між різними міністерствами та відомствами для виключення дублювання і множинності нормативних правових актів за тим самим предметом регулювання. Вимагають розвитку та змін нормативні акти, що регламентують діяльність із профілактики аварійності у суб'єктах транспортної діяльності, що особливо стосується діяльності фізичних осіб, які здійснюють перевезення вантажів та пасажирів на комерційній основі. Окрім того, євроінтеграційні процеси в Україні, які відбуваються сьогодні, потребують відповідного перегляду та зміни чинних законодавчих актів у сфері реалізації державної політики із забезпечення безпеки на автомобільному транспорті. Метою статті є дослідження основних напрямів реалізації державної політики у сфері забезпечення безпеки на автомобільному транспорті. У статті автором досліджуються основні напрями реалізації державної політики у сфері забезпечення безпеки на автомобільному транспорті. Зауважено, що нині досить актуальною є загальна модернізація транспорту України, яка б відповідала європейським стандартам. Наведено визначення поняття «державна політика у сфері забезпечення безпеки на автомобільному транспорті».

© СКРИПА Є.В. – доктор юридичних наук, заступник директора (Навчально-науковий інститут з матеріального забезпечення Національної академії внутрішніх справ)